

**Ομιλία του Προέδρου του Αρείου Πάγου στην Ετήσια Γενική
Τακτική Συνέλευση της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων τη 15^η
Δεκεμβρίου 2018**

Μία ετήσια, μαζική μας συνάθροιση, στα πλαίσια της καταστατικής λειτουργίας της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, δεν θα είχε νόημα, αν δεν λειτουργούσε, συγχρόνως και ως μία αφορμή για υπέρβαση αδυναμιών και αντιθέσεων, ανύψωσής μας πάνω από τη σχετικότητα του μέρους, ώστε να εποπτεύσουμε το όλο. Μόνον δε αν αντιληφθούμε τις σχέσεις μας, ως σχέσεις προσώπων, προσωπικοτήτων φορέων θεσμικής λειτουργίας, μπορούμε να αναβαθμίσουμε το επίπεδο αυτογνωσίας και συνυπευθυνότητάς μας. Η Δικαιοσύνη, πάντοτε, μέσα από δύσβατους δρόμους προχωρούσε και θα συνεχίσει να προχωρεί, διότι αυτή είναι «η φύση του πράγματος», δηλαδή το περιεχόμενο και ο χαρακτήρας του λειτουργήματος που υπηρετούμε, προσπαθώντας να μερίσουμε το δίκαιο, μέσα σε συνθήκες άνισης συγκέντρωσης δύναμης σε διάφορα κέντρα, άνισης συγκέντρωσης πλούτου, αλλά και υποχώρησης του κοινωνικού κράτους. Παρά δε τις δυσκολίες και αντιξοότητες των καιρών, παρά τους κραδασμούς που προκαλούνται από τη σύγκρουση αντιτιθέμενων συμφερόντων, εν μέσω των οποίων δικαιοδοτούμε, παρά τα βέλη της κριτικής που δεχόμαστε, άλλοτε δικαίως, άλλοτε αδικώς, παρά τις αδυναμίες μας, η Δικαιοσύνη στέκεται. Στέκεται χάρη σε σας κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Στέκεται, αλλά κατά το μέρος που μας αφορά, αυτό δεν αρκεί. Δεν αρκεί, διότι μέσα σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, με συνεχείς εμφανίσεις νέων μορφών συναλλακτικών σχέσεων και συμβάσεων, με διεθνοποιημένη την εγκληματική δραστηριότητα και έχοντας συνδεθεί η εθνική έννομη τάξη μας με την ευρύτερη ενωσιακή έννομη τάξη, οι αποθησαυρισμένες γνώσεις και εμπειρίες μας έχουν ανάγκη συνεχούς ανανέωσης και αναβάθμισης. Δυνατότητες υπάρχουν, μέσω πολλών γνωστικών διαδικασιών, μα προεχόντως απαιτείται η δική μας αυτενέργεια. Δεν επικαλούμαι τον εμπλουτισμό της γνώσης, ως απλή γνωστική κατάκτηση, αλλά τον επικαλούμαι, ως κρίσιμο παράγοντα, θεμελιωτικό της δικαστικής ανεξαρτησίας. Ο λειτουργός της δικαιοσύνης που διαθέτει τα γνωστικά εφόδια για να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών, αισθάνεται ασφαλής, πατάει γερά στα πόδια του και δεν υπόκειται εύκολα σε ετεροκαθορισμούς της συνείδησής του από όπου κι αν προέρχονται ή

επιχειρούνται. Άμεσα σχετιζόμενο με την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης είναι το ζήτημα της εμπιστοσύνης του κοινού προς τη Δικαιοσύνη. Η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα στην άσκηση των δικαστικών μας καθηκόντων, αποτυπωμένη στις αποφάσεις μας, μέσω πειστικών αιτιολογιών, η ποιότητα της Δικαιοσύνης και η αποτελεσματικότητά της, είναι οι βασικοί τρόποι κατάκτησης της εμπιστοσύνης των πολιτών. Έτσι, εξαρτάται από τους ίδιους τους δικαστές να κερδίζουν την εμπιστοσύνη του κοινού, ώστε εξ ιδίων δυνάμεων να σταθεροποιούν την ανεξαρτησία τους. Ήδη, στις συζητήσεις και τα πορίσματα του δικτύου των προέδρων των ανώτατων δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των δικτύων των δικαστικών συμβουλίων πολύς λόγος γίνεται για το άνοιγμα της Δικαιοσύνης προς την κοινωνία, ως ένας άλλος τρόπος, κατάκτησης της εμπιστοσύνης των πολιτών. Στα πλαίσια αυτά, ο Άρειος Πάγος και η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου έχουν ανοίξει τις πόρτες τους για ενημερωτικές επισκέψεις σπουδαστών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αλλά και μαθητών της μέσης εκπαίδευσης και δημοτικών σχολείων, που αφού ξεναγηθούν στους χώρους του Αρείου Πάγου, ενημερώνονται για τη λειτουργία της δικαιοσύνης, εκφράζουν τις εύλογες απορίες τους και λαμβάνουν υπεύθυνες απαντήσεις. Ο σωστά ενημερωμένος πολίτης είναι σε θέση να κατανοήσει όσα συμβαίνουν στο δημόσιο βίο και να ασκήσει κάποια στιγμή την αποδεκτή, καλόπιστη κριτική του. Παραμένει, όμως, ως αχιλλειος πτέρνα της αποτελεσματικότητάς μας, κλονιστική της εμπιστοσύνης του κοινού προς τη Δικαιοσύνη, η μακρά διάρκεια δικών και οι καθυστερήσεις στην έκδοση αποφάσεων και ιδίως ασφαλιστικών μέτρων, που εν μέρει οφείλονται και στην υπερφόρτωση των δικαστηρίων. Ενδεικτικά, στο Εφετείο Αθηνών βρίσκονται σε εξέλιξη 39 σημαντικές ποινικές δίκες μακράς διάρκειας, με πολυάριθμους κατηγορουμένους, επομένως δε και πολυάριθμους υπερασπιστές, από τις οποίες 5 διεξάγονται στον Κορυδαλλό, 1 εναλλάξ στον Κορυδαλλό και στο Εφετείο Αθηνών, 1 σε αίθουσα του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου που διασκευάστηκε κατάλληλα, αλλά δεν αρκεί για να στεγάσει πολυάνθρωπες δίκες και οι υπόλοιπες στις αίθουσες του Εφετείου, που δεν επαρκούν. Τίθεται, λοιπόν, ζήτημα εξασφάλισης υποδομών που να ανταποκρίνονται στον όγκο εργασίας που συνεχώς συσσωρεύεται στα δικαστήριά μας. Πρόβλημα παρουσιάζεται στα Ειρηνοδικεία, στον προσδιορισμό δικασίμων που αφορούν τις υποθέσεις του ν. 3869/2010. Σε 63

από τα 155 συνολικά Ειρηνοδικεία της χώρας (στα οποία 63 περιλαμβάνονται τα μεγαλύτερα) ο προσδιορισμός γίνεται, σε ποσοστό 50% από αυτά, από 6 έως 12 μήνες, σε ποσοστό 30% έως 2 χρόνια, σε ποσοστό 10% σε 3 χρόνια και σε ποσοστό 10% από 4 έως 10 χρόνια. Πάντως, είναι χαρακτηριστικό ότι ο αριθμός των αναβολών στις εν λόγω υποθέσεις εκτινάσσεται σε ποσοστό 50% των υποθέσεων που εισάγονται προς συζήτηση. Ευελπιστούμε ότι η πρόσληψη νέων ειρηνοδικών που προβλέπεται να γίνει τον ερχόμενο Ιανουάριο θα βοηθήσει την κατάσταση. Για τις καθυστερήσεις στην έκδοση των αποφάσεων θα πρέπει ο καθένας μας να οργανώσει καλύτερα τον τρόπο εργασίας του, αλλά και να κάνει αυτό το κάτι παραπάνω που έκαναν πάντοτε και χρειάζεται κάθε φορά να κάνουν οι δικαστικοί λειτουργοί για να ανταποκρίνονται στις υψηλές απαιτήσεις του λειτουργήματός τους. Συγχρόνως, όμως, πρέπει να χρησιμοποιηθούν και άλλοι τρόποι αποφόρτισης της συσσωρευόμενης δικαστικής ύλης. Οι θεσμοί της διαμεσολάβησης και της δικαστικής μεσολάβησης μπορούν να φανούν χρήσιμοι. Για τη διαμεσολάβηση υπάρχει ήδη η γνωστή απόφαση της διοικητικής ολομέλειας του Αρείου Πάγου και πρέπει να βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος, ώστε το θεσμικό αυτό εργαλείο να τεθεί στη διάθεση και της δικής μας έννομης τάξης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θέλω να γνωρίζετε, ότι στον Άρειο Πάγο ακούγεται και ο παλμός της καρδιάς σας, οι αγωνίες σας και οι προβληματισμοί σας. Όλα αυτά μας απασχολούν, μας προβληματίζουν, όταν καλούμαστε, στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, να αποφασίσουμε για την υπηρεσιακή σας κατάσταση, τις μεταθέσεις, τοποθετήσεις, αποσπάσεις, προσπαθώντας να εναρμονίσουμε τις υπηρεσιακές ανάγκες με τις προσωπικές και οικογενειακές σας ανάγκες. Γνωρίζουμε, ότι δημιουργούνται προσωπικά και οικογενειακά προβλήματα, όταν κατά τη διάρκεια του δικαστικού έτους είμαστε υποχρεωμένοι, να κάνουμε αποσπάσεις δικαστών και εισαγγελέων, για να καλύψουμε επιτακτικές ανάγκες κάποιων δικαστηρίων, εξαιτίας ασθενειών και άλλων λόγων που γνωρίζετε ή αντιλαμβάνεστε, ώστε αυτά τα δικαστήρια να μη δυσλειτουργήσουν, ενώ συγχρόνως κινδυνεύει να αποσταθεροποιηθεί και η λειτουργία των δικαστηρίων από τα οποία γίνονται οι αποσπάσεις, διότι δεν διαθέτουμε μία ανεξάντλητη δεξαμενή από την οποία να μπορούμε να

αντλούμε δικαστές. Η δύσκολη αυτή κατάσταση οφείλεται σε μία μείωση των οργανικών θέσεων των δικαστών που έγινε στο παρελθόν. Ήδη, έχω απευθύνει, με έγγραφό μου, αίτημα στο Υπουργείο της Δικαιοσύνης για την αύξηση των οργανικών θέσεων των πρωτοδικών, προέδρων πρωτοδικών, εφετών και προέδρων εφετών και ευελπιστώ, ότι ο κ. Υπουργός Δικαιοσύνης, ο οποίος στη σύντομη υπουργία του έχει δείξει το ενδιαφέρον του για την προώθηση των ζητημάτων της Δικαιοσύνης, να θέσει σε κίνηση τη σχετική διαδικασία.

Από το βήμα αυτό θέλω να συγχαρώ τις νέες και τους νέους ειρηνοδίκες, που προέρχονται από τον τελευταίο διαγωνισμό και αφού διήλθαν τη δοκιμαστική τους υπηρεσία, μονιμοποιήθηκαν, αλλά και εκείνες και εκείνους των οποίων η μονιμοποίηση θα μας απασχολήσει στο επόμενο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, διότι με ελάχιστη εμπειρία, με ελάχιστη εξάσκηση, κυριολεκτικά, εκτινάχτηκαν στις έδρες των ειρηνοδικείων, για να αντιμετωπίσουν φόρτο εργασίας, να δικαιοδοτήσουν και σε δύσκολες υποθέσεις, να ασκήσουν διοικητικά καθήκοντα και τα κατάφεραν. Θέλω, όμως, να συγχαρώ εκείνες και εκείνους από τους δικαστικούς λειτουργούς όλων των βαθμών, οι οποίοι συμπαραστάθηκαν στους νέους ειρηνοδίκες, όταν εμφανίστηκαν στις περιφέρειές τους, τους βοήθησαν να προσανατολιστούν στο δικαστικό χώρο και τους μετέφεραν, στο βαθμό που μπορούσαν, μέρος της εμπειρίας τους. Γίναμε αποδέκτες πληροφόρησης τέτοιων καλών συμπεριφορών και θέλω να τις επαινέσω και να τις προβάλλω, ως καλώς εννοούμενης συναδελφικής αλληλεγγύης συμπεριφορές. Επιτακτικά, όμως, ήδη τίθεται το ζήτημα δημιουργίας ειδικής κατεύθυνσης ειρηνοδικών στην Εθνική Σχολή Δικαστών, διότι δεν γίνεται αλλιώς, το απαιτούν οι σύγχρονες συνθήκες. Οι νέοι ειρηνοδίκες πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι πριν ανέβουν στις έδρες των ειρηνοδικείων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το ισχυρότερο όπλο, το μεγαλύτερο προτέρημα και εφόδιο του δικαστή είναι το όνομά του, αυτό που κτίζει κάθε μέρα της σταδιοδρομίας του, με τις αποφάσεις του, με τη συμπεριφορά του, με το ήθος του, με την επιμέλεια και συνέπειά του, κι έτσι καταξιώνεται στις συνειδήσεις των συναδέλφων του,

των δικηγόρων, του νομικού κόσμου, των πολιτών και κερδίζει το σεβασμό τους, κι έτσι διακρίνεται. Αυτό το όνομα τον συνοδεύει στη σταδιοδρομία του, το βάρος του ονόματός του τον διατηρεί όρθιο μέσα στη δίνη των καιρών, μέσα στις τρικυμίες των περιστάσεων. Θωρακίστε, λοιπόν, το δύσκολο έργο σας, με το σεβασμό και την εμπιστοσύνη που θα απορρέει από το καλό σας όνομα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Έχοντας διανύσει 40 χρόνια δικαστικής διαδρομής ορατό ατενίζω, πλέον, στον ορίζοντα της ζωής μου, το σημείο της ολοκλήρωσής της. Εκ βαθέων θέλω να σας εξομολογηθώ ότι τη μεγαλύτερη αίσθηση χαράς και ικανοποίησης, στη διάρκεια αυτού του γοητευτικού, υπέροχου ταξιδιού μέσα στη Δικαιοσύνη, μου έδωσε το γεγονός ότι εξαιτίας της ιδιότητας του Προέδρου του Αρείου Πάγου μου δόθηκε η ευκαιρία να απευθυνθώ σε σας, να σας κοιτάξω πρόσωπο με πρόσωπο, τόσο στις γενικές συνελεύσεις, όσο και κατά τις συναντήσεις μας στα κατά τόπους δικαστήρια και να προσπαθήσω να σας κάνω κοινωνούς κάποιων προβληματισμών και σκέψεών μου. Από αυτή, ακριβώς, τη σχέση αντλώ την άνεση να σας ζητήσω κάτι και να σας καλέσω σε κάτι.

Σας καλώ, λοιπόν και σας ζητώ να συνεχίσετε, να κρατάτε σταθερά τη σκυτάλη της Δικαιοσύνης, για να την παραδώσετε στις επόμενες γενεές λειτουργών της.

Σας καλώ και σας ζητώ, να συνεχίσετε, με σύνεση, με σωφροσύνη, αλλά και με τόλμη, να αναζητάτε τη «δίκαιη κρίση», αυτήν που έχουν ανάγκη οι συμπολίτες μας, όταν προστρέχουν σε σας, για να μην σπάσει ο ιστός της κοινωνίας, να μην εκλείψουν οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι συγκρότησαν κοινωνίες.

Σας καλώ και σας ζητώ, να διατηρήσετε την ενότητά σας και να αναπτύξετε την καλώς εννοούμενη συναδελφική αλληλεγγύη.

Σας καλώ και σας ζητώ, με νηφαλιότητα, ωριμότητα και ορθή κρίση, να διαβουλευθείτε και να εκφράσετε τις απόψεις σας για την προετοιμαζόμενη συνταγματική αναθεώρηση.

Σας καλώ και σας ζητώ, να είστε και να γίνεστε αυτοί που στα πρόσωπά σας ο ελληνικός λαός θέλει να βλέπει, ως τελευταίο του καταφύγιο.

Σας καλώ και σας ζητώ, να είστε και να γίνεστε αυτό που το Σύνταγμα και οι νόμοι του κράτους αξιώνουν από εσάς: εγγυητές του κράτους δικαίου, θεμέλιο στέρεο, πυλώνας ακλόνητος του δημοκρατικού μας πολιτεύματος.